

دارلده مجور ISC
۹۶۱۷۰-۱۴۸۰۲

بررسی تأثیر استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه بر عملکرد تحصیلی و فرسودگی تحصیلی

دانش آموزان

علی شهرکی

کارشناس ارشد تحقیقات آموزشی

Shahraki.ali@gmail.com

علیرضا حیدرزادگان

استادیار دانشگاه سیستان و بلوچستان

educateman1340@yahoo.com

چکیده:

امروزه ارتباطات از طریق تلفن همراه گسترش یافته و نرم افزارهای ارتباطی همراه ابزاری برای این ارتباط است. هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه بر عملکرد تحصیلی و فرسودگی تحصیلی دانش آموزان می باشد. جامعه آماری پژوهش کلیه دانش آموزان دوره ی متوسطه دوم شهرستان زابل می باشند که در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ مشغول به تحصیل بوده اند. نمونه آماری پژوهش شامل تعداد ۳۳۰ نفر از دانش آموزان دختر و پسر در پایه های اول، دوم و سوم دوره ی متوسطه دوم مدارس شهرستان زابل بودند که به شیوه ی نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب گردیدند. ابزار جمع آوری اطلاعات مربوط به استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه، پرسشنامه ی محقق ساخته بود. اطلاعات مورد نیاز در ارتباط با فرسودگی تحصیلی به کمک پرسشنامه برسو (۲۰۰۷) جمع آوری گردید. نتایج پژوهش نشان داد که بین استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه و عملکرد تحصیلی و فرسودگی تحصیلی دانش آموزان ارتباط معناداری وجود دارد و افزایش استفاده از این نرم افزارها سبب افت عملکرد تحصیلی و افزایش فرسودگی تحصیلی می شود. همچنین بیشترین دلیل استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه سرگرمی و ارتباط با دوستان عنوان شد.

واژگان کلیدی: نرم افزارهای ارتباطی همراه، عملکرد تحصیلی، فرسودگی تحصیلی

مقدمه:

با گسترش اینترنت و دسترسی به شبکه جهانی در دورترین نقاط جهان، شبکه های اجتماعی مجازی کاربرد بیشتری یافته اند. نرم افزارهای ارتباطی همراه یکی از انواع شبکه های اجتماعی محسوب می شوند. شبکه های اجتماعی امروزه به بخش جدایی ناپذیر زندگی بسیاری از مردم تبدیل شده اند (کاستلز، ۱۳۸۹). شبکه های اجتماعی مجموعه ای از افراد یا سازمان ها یا دیگر مجموعه های اجتماعی است که از طریق روابط اجتماعی مانند دوستی، همکار بودن یا تبادل اطلاعات با یکدیگر مرتبط می شوند. به عبارت دیگر الگویی ارتباطی است که مردم را به هم متصل می کند یا پیوند هایی است که افراد را با گروه هایی از مردم مرتبط می سازد (شارع پور، ۱۳۸۶).

نرم افزارهای ارتباطی همراه بخشی از شبکه های اجتماعی هستند که با اهداف مختلفی ایجاد شده اند و کاربران بسیار زیادی را به خود جذب کرده اند. امروزه بعضی از نرم افزارهای ارتباطی همراه با سرویس هایی که ارائه می دهند و با کاربری هایی که دارند، خود به یک رسانه خبری تبدیل شده اند و اثرات عمیقی بر وقایع مختلف در دنیای واقعی گذاشته اند. نرم افزارهای ارتباطی همراه بر روی زندگی افرادی که در آن ها عضو هستند هم بسیار تأثیرگذارند (شیرازی، ۱۳۹۰). دسترسی سریع به اطلاعات و انجام امور، بدون در نظر گرفتن فواصل جغرافیایی و محدودیت های زمانی، محوریت این دستاورد این فناوری است. از دیگر ویژگی ها می توان به تعاملی بودن فناوری (دو سویه بودن فرایند ارتباط)، جمع زدایی (گرایش به ارتباط فردی)، ارتباط ناهمزمان، تمرکز زدایی، استفاده از ظرفیت بیشتر و انعطاف پذیری اشاره کرد (زنگی آبادی و علی حسینی، ۲۰۰۹). اگر آموزش ما تنها با اتکا به استفاده از انواع فناوری های نوین، یادگیری یک محتوای سنتی و درک آن را عمق ببخشد، فقط خود را به زیور فناوری آراسته و هنوز افرادی را تربیت می کند، که بهره از فناوری نبرده اند. بی شک آموزش های فردا باید بتواند کسانی را تربیت کند که توانایی روبه رو شدن مسائل نوین را به صورت خلاقانه داشته باشند (هاس، ۲۰۱۱).

امروزه مسائل بسیاری با توجه به رشد فناوری، خانواده ها را تحت تأثیر قرار داده است، وسایل ارتباطی نوین که با هجوم بی امان در خانه ها راه یافته است، فاصله قابل توجهی بین افراد بوجود آورده است. این فاصله و شکاف با دورساختن اعضای خانواده موجب کاهش انسجام در روابط خانواده شده است. با تغییر بافت خانواده از شیوه سنتی به مدرن و تبدیل خانواده های گسترده به هسته ای، وجود فناوری های جدید، سبک و سیاق زندگی افراد نیز تغییر اساسی پیدا کرده است (فاضلی، ۱۳۹۱). شبکه های اجتماعی به اندازه ای زیبا، شفاف و رنگی طراحی شده اند که افراد تصور می کنند، می توانند در آن واقعیت های ملموس دنیای بیرون را ببینند. با غلبه نرم افزارها و رشد وسایل ارتباطی دوستی ها و ارتباطات شبکه ای شده است. این مسئله علاوه بر از بین بردن انسجام خانواده، عاملی برای بروز بسیاری از بیماری های بی اساس و روحی و روانی است. برای افراد احساس تهی بودن، ناامیدی و خلاء عاطفی ایجاد می کند. تغییر محیط زندگی نیز بر این مسئله تأثیرگذار است. امروزه شاهدیم یک کودک شش ساله گوشی تلفن در دست دارد و به خاطر تسلطی که در دانش رایانه ای دارد، انواع نرم افزارها را دانلود می کند، کاری که حتی در برخی موارد از والدین بر نمی آید (شیری، ۱۳۹۴). با بهره گیری از نرم افزارهای ارتباطی نظیر واتس اپ و تلگرام می توان با دورترین دوستان و اقوام خود در آن سوی دنیا ارتباط برقرار کرد و از حال و احوالشان مطلع شد. این یکی از مزایای وسایل ارتباط جمعی و نرم افزارهای یاد شده است که به فرد امکان می دهد تا در کمترین زمان بیشترین اطلاعات را کسب کند و قادر به برقراری ارتباط با شخصی درجایی دیگر باشد.

با توجه به جدید بودن فناوری نرم افزارهای ارتباطی همراه، تحقیقات اندکی در ارتباط با تأثیر این نرم افزارها بر یادگیری و عملکرد تحصیلی انجام شده است. نتایج پژوهش منطقی و دین پرور (۱۳۹۱) نشان داد که استفاده از فناوری های تلفن همراه در شکل گیری هویت پنهان جوانان تأثیر دارد. همچنین دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر از این هویت پنهان استقبال کرده اند. نتایج تحقیق حاکی از آن بود که اطلاعات والدین از کاربرد و جنبه های پنهان تلفن همراه کمتر از دوستان نزدیک دانشجویان است. ذکایی و ولی زاده (۱۳۸۸) این استدلال را مطرح کرده اند که تلفن همراه میدان جدیدی ایجاد کرده است که جوانان در آن فرصت های بیشتری برای سرگرمی، ارتباط و استقلال یافته اند و با آسان سازی و جبران برخی کاستی های حوزه عمومی، به تقویت عاملیت، فردیت و قدرت جوانان یاری رسانده است. نتایج پژوهش نوابخش و همکاران (۱۳۹۰) نشان داد که استفاده از تلفن همراه و اینترنت در تغییر هویت فردی، تغییر ارزش های خانوادگی، تغییر ارزش های فرهنگی و ارزش های دینی موثر است. احمدی و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که استفاده های چند منظوره از تلفن همراه مانند

گوش دادن به رادیو و موسیقی، تماشای تلویزیون و ورود به جهان مجازی اینترنت از ویژگی هایی است که هویت شخصی مدرن را تقویت می کند و کانونی بودن فرد و خواسته های او را معنا می بخشد. نتایج پژوهش کلانتری و حسنی (۱۳۸۷) حکایت از آن دارد که جوانان از تلفن همراه برای شکل دادن روابط جدید و تقویت دایره دوستی با همسالان خود استفاده می کنند. این ارتباطات همراه وسیله ای برای بازتاب هویت جوانان شده است و من فرد در تلفن همراه او هویت و تشخیص پیدا می کند.

یادگیری دانش آموزان معمولاً به وسیله عملکرد تحصیلی آنها مورد سنجش قرار می گیرد. عوامل متعددی عملکرد تحصیلی دانش آموزان را تحت تأثیر قرار می دهد. فرسودگی تحصیلی از جمله عواملی است که به شکل منفی بر عملکرد تحصیلی اثر می گذارد. فرسودگی حالتی از خستگی ذهنی و هیجانی است که حاصل سندرم استرس مزمن مانند گرانباری نقش، فشار و محدودیت زمانی و فقدان منابع لازم برای انجام دادن وظایف و تکالیف محوله است (عزیزی، ۱۳۸۹). یانگ (۲۰۰۵) در پژوهشی به این نتیجه رسید که فرسودگی تحصیلی اثر منفی بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان دارد. همچنین نتایج پژوهش سالملا و ناتان (۲۰۰۵) حاکی از آن است که افراد با خودکارآمدی بالا، مشغولیت تحصیلی بالاتری دارند.

گسترش روزافزون کاربرد نرم افزارهای مرتبط با شبکه های ارتباطی همراه مانند وایپر، لاین و اینستاگرام و کاربرد رایگان پیام رسانی در آنها با صرف نظر از هزینه استفاده نرم افزار از اینترنت نیز ضرورت توجه به ظرفیت آنها را برای استفاده در تعلیم و تربیت خاطر نشان می سازد. این پژوهش در پی پاسخگویی به این سوال است که استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه چه تأثیری بر روی عملکرد تحصیلی دانش آموزان و فرسودگی تحصیلی آنها می گذارد. پاسخ به این سؤال و بررسی نتایج آن برای برنامه ریزی در زمینه استفاده از ظرفیت های فناوری های اطلاعات و ارتباطات در ارتقای عملکرد تحصیلی دانش آموزان، هدف پژوهش حاضر است.

سوالات پژوهش:

- ۱) آیا بین استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه و عملکرد تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی داری وجود دارد؟
- ۲) آیا بین استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه و فرسودگی تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی داری وجود دارد؟
- ۳) آیا جنسیت دانش آموزان بر میزان استفاده آنها از نرم افزارهای ارتباطی همراه تأثیر دارد؟
- ۴) آیا ارتباط معنی داری میان پایه ی تحصیلی دانش آموزان و استفاده ی آنها از نرم افزارهای ارتباطی همراه وجود دارد؟
- ۵) آیا استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه بر میزان مطالعه ی درسی دانش آموزان تأثیر دارد؟
- ۶) دلایل استفاده دانش آموزان از نرم افزار های ارتباطی همراه چیست؟

روش تحقیق:

پژوهش حاضر از لحاظ بعد زمانی مقطعی و از نظر ماهیت مسأله، تحقیق توصیفی محسوب می شود. جامعه آماری پژوهش کلیه دانش آموزان دوره ی متوسطه دوم شهرستان زابل می باشند که در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ مشغول به تحصیل بوده اند. نمونه آماری پژوهش شامل تعداد ۳۳۰ نفر از دانش آموزان دختر و پسر در پایه های اول، دوم و سوم دوره ی متوسطه دوم مدارس شهرستان زابل بودند که به شیوه ی نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب گردیدند. گروه نمونه شامل ۱۸۵ پسر و ۱۴۵ دختر می باشد.

ابزار جمع آوری اطلاعات مربوط به استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه، پرسشنامه محقق ساخته ی دو قسمتی بود. قسمت اول شامل اطلاعات دموگرافیک (جنسیت، پایه تحصیلی و معدل کل) بود. قسمت دوم سوالاتی از قبیل میزان ساعات استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه در روز، میزان ساعات مطالعه ی درسی در روز و دلایل استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه را شامل می شد. اطلاعات مورد نیاز در ارتباط با فرسودگی تحصیلی به کمک پرسشنامه برسو (۲۰۰۷) جمع آوری گردید. این پرسشنامه سه حیطه فرسودگی تحصیلی یعنی خستگی تحصیلی، بی علاقهگی تحصیلی و ناکارآمدی تحصیلی را می سنجد. پرسشنامه از ۱۵ گویه تشکیل شده که به صورت مقیاس لیکرت ۷ درجه ای (هرگز تا همیشه) درجه بندی شده است. خستگی تحصیلی ۵ گویه (مانند مطالب درسی خسته کننده هستند)، بی علاقهگی تحصیلی ۴ گویه (مانند احساس می

کنم به مطالب درسی علاقه ای ندارم) و ناکارآمدی تحصیلی ۶ گویه (مانند احساس می کنم نمی توانم از عهده مشکلات درسی بریایم) دارد. سوال های ۱، ۴، ۷، ۱۰، ۱۳ مربوط به خرده مقیاس خستگی هیجانی، سوال های ۲، ۵، ۱۱، ۱۴ مربوط به خرده مقیاس بی علاقهگی و سوال های ۳، ۶، ۸، ۹، ۱۲، ۱۵ مربوط به خرده مقیاس ناکارآمدی درسی هستند که سوالات این مقیاس به دلیل استفاده از مقیاس کارآمدی درسی (یعنی جملات مثبت) به صورت وارونه نمره گذاری می شود.

روایی و پایایی پرسشنامه استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه

روایی پرسشنامه استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه براساس روایی محتوایی تعیین گردید. مطابق با روایی محتوایی، پرسشنامه در اختیار متخصصان موضوع مربوطه قرار گرفت و اصلاحات لازم در پرسشنامه لحاظ گردید. برای به دست آوردن پایایی کل پرسشنامه، تعداد ۶۰ آزمودنی به شیوه کاملاً تصادفی انتخاب و پرسشنامه مذکور اجرا گردید و سپس با استفاده از آلفای کرونباخ ضریب پایایی کل ۰/۸۳ محاسبه شد.

روایی و پایایی پرسشنامه فرسودگی تحصیلی برسو

پایایی این پرسشنامه را برسو و همکاران (۲۰۰۷) براساس خرده مقیاس ها، برای خستگی تحصیلی ۰/۷۰، برای بی علاقهگی تحصیلی ۰/۸۲ و برای ناکارآمدی تحصیلی ۰/۷۵ گزارش کرده اند. در این پژوهش، آلفای کرونباخ محاسبه شده برای کل پرسشنامه ۰/۸۱ و برای خرده مقیاس های خستگی تحصیلی، بی علاقهگی تحصیلی و ناکارآمدی درسی به ترتیب ۰/۷۲، ۰/۶۹ و ۰/۷۷ به دست آمد. همچنین براساس روایی محتوایی پرسشنامه در اختیار دو نفر از متخصصان این حوزه قرار گرفت و به لحاظ محتوایی تأیید گردید.

برای تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی میانگین و فراوانی و آمار استنباطی شامل آزمون خی دو تک بعدی و آزمون خی دو چند بعدی و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته ها:

سوال اول پژوهش: آیا بین استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه و عملکرد تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی داری وجود دارد؟

جدول ۱: ارتباط بین استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه و عملکرد تحصیلی دانش آموزان

P	df	X ²	استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه				
			کمتر از ۱ ساعت	۱ تا ۳ ساعت	۳ تا ۵ ساعت	بیشتر از ۵ ساعت	
۰/۰۰۰	۳	۳۷/۵۳	۱۷ (۵/۲)	۳۵ (۱۰/۶)	۷۴ (۲۲/۴)	۴۱ (۱۲/۴)	عملکرد
			۳۰ (۹/۱)	۷۰ (۲۱/۲)	۵۳ (۱۶/۱)	۱۰ (۳/۰)	تحصیلی

نتایج جدول ۱ نشان می دهد از مجموع ۳۳۰ نفر آزمون شونده، ۱۱۵ نفر با معدل کمتر از ۱۷ (حدود ۳۵ درصد) بیش از سه ساعت در روز از نرم افزارهای ارتباطی همراه استفاده می کنند در حالی که تعداد ۶۳ نفر با معدل بالای ۱۷ (حدود ۱۹ درصد) در طول روز بیش از سه ساعت از نرم افزارهای ارتباطی همراه استفاده می کنند که این تفاوت مشاهده شده با مقدار مجذور کای ۳۷/۵۳ و درجه آزادی ۳ در سطح اطمینان ۹۹

درصد معنی دار می باشد. بنابراین بین استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه و عملکرد تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی داری وجود دارد و دانش آموزان با معدل کمتر از ۱۷ بیشتر از دانش آموزان با معدل بالای ۱۷ از نرم افزارهای ارتباطی همراه استفاده می کنند.

سوال دوم پژوهش: آیا بین استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه و فرسودگی تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی داری وجود دارد؟

همچنانکه جدول ۲ نشان می دهد، بین استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه و ابعاد فرسودگی تحصیلی در دانش آموزان رابطه ی معناداری وجود دارد ($p < 0/01$). همچنین نتایج نشان می دهد بیشترین میزان ارتباط بین استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه و بی علاقتی ($r = 0/78$) و کمترین میزان ارتباط بین استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه و خستگی هیجانی ($r = 0/47$) مشاهده شده است که این همبستگی ها در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار می باشد.

جدول ۲: ضرایب همبستگی بین استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه و ابعاد فرسودگی تحصیلی

متغیر	استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه	خستگی هیجانی	بی علاقتی	ناکارآمدی درسی
استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه	۱			
خستگی هیجانی	۰/۴۷۳	۱		
	۰/۰۰۰			
بی علاقتی	۰/۷۸۲	۰/۶۵۱	۱	
	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰		
ناکارآمدی درسی	۰/۵۲۲	۰/۱۱۵	۰/۰۲۱	۱
	۰/۰۰۰	۰/۰۲۵	۰/۱۷۲	

سوال سوم پژوهش: آیا جنسیت دانش آموزان بر میزان استفاده آنها از نرم افزارهای ارتباطی همراه تأثیر دارد؟

جدول ۳: ارتباط بین جنسیت و استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه

P	df	X ²	استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه				جنسیت
			کمتر از ۱ ساعت	۱ تا ۳ ساعت	۳ تا ۵ ساعت	بیشتر از ۵ ساعت	
۰/۰۰۰	۳	۴۶/۰۵	۳۵ (۱۰/۶)	۷۸ (۲۳/۶)	۴۳ (۱۳/۰)	۲۹ (۸/۸)	پسر
			۱۲ (۳/۶)	۲۷ (۸/۲)	۸۴ (۲۵/۵)	۲۲ (۶/۷)	دختر

نتایج جدول ۳ نشان می دهد از مجموع ۳۳۰ نفر آزمون شونده، ۷۲ نفر دانش آموز پسر (حدود ۲۲ درصد) بیش از سه ساعت در روز از نرم افزارهای ارتباطی همراه استفاده می کنند در حالی که تعداد ۱۰۶ نفر دانش آموز دختر (حدود ۳۳ درصد) در طول روز بیش از سه ساعت از نرم افزارهای ارتباطی همراه استفاده می کنند که این تفاوت مشاهده شده با مقدار مجذور کای ۴۶/۰۵ و درجه آزادی ۳ در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی دار می باشد. بنابراین جنسیت دانش آموزان بر میزان استفاده آنها از نرم افزارهای ارتباطی همراه تأثیر دارد و دانش آموزان دختر بیشتر از دانش آموزان پسر از نرم افزارهای ارتباطی همراه استفاده می کنند.

سوال چهارم پژوهش: آیا ارتباط معنی داری میان پایه ی تحصیلی دانش آموزان و استفاده ی آنها از نرم افزارهای ارتباطی همراه وجود دارد؟

جدول ۴: ارتباط میان پایه ی تحصیلی دانش آموزان و استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه

P	df	X ²	استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه					
			کمتر از ۱ ساعت	۱ تا ۳ ساعت	۳ تا ۵ ساعت	بیشتر از ۵ ساعت		
۰/۹۶۸	۶	۱/۳۵	۱۵ (۴/۵)	۳۴ (۱۰/۳)	۴۳ (۱۳/۰)	۱۹ (۵/۸)	اول	پایه تحصیلی
			۱۶ (۴/۸)	۴۲ (۱۲/۷)	۴۵ (۱۳/۶)	۱۸ (۵/۵)	دوم	
			۱۶ (۴/۸)	۲۹ (۸/۸)	۳۹ (۱۱/۸)	۱۴ (۴/۲)	سوم	

نتایج جدول ۴ نشان می دهد که میان پایه ی تحصیلی دانش آموزان و استفاده ی آنها از نرم افزارهای ارتباطی همراه ارتباط معنی داری وجود ندارد ($p > 0/05$). بنابراین پایه ی تحصیلی دانش آموزان تأثیری در استفاده آنها از نرم افزارهای ارتباطی همراه ندارد.

سوال پنجم پژوهش: آیا استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه بر میزان مطالعه ی درسی دانش آموزان تأثیر دارد؟

جدول ۵: تأثیر استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه بر میزان مطالعه ی درسی دانش آموزان

P	df	X ²	استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه					
			کمتر از ۱ ساعت	۱ تا ۳ ساعت	۳ تا ۵ ساعت	بیشتر از ۵ ساعت		
۰/۰۳۴	۹	۱۸/۱۲	۱۱ (۳/۳)	۲۸ (۸/۵)	۴۷ (۱۴/۲)	۲۵ (۷/۶)	کمتر از ۱ ساعت	مطالعه درسی
			۱۱ (۳/۳)	۲۶ (۷/۹)	۳۲ (۹/۷)	۱۱ (۳/۳)	۱ تا ۳ ساعت	
			۵ (۱/۵)	۱۳ (۳/۹)	۲۱ (۶/۴)	۴ (۱/۲)	۳ تا ۵ ساعت	
			۲۰ (۶/۱)	۳۸ (۱۱/۵)	۲۷ (۸/۲)	۱۱ (۳/۳)	بیشتر از ۵ ساعت	

نتایج جدول ۵ نشان می دهد از مجموع ۳۳۰ نفر آزمون شونده، ۱۱۵ دانش آموز با استفاده بیش از سه ساعت در روز از نرم افزارهای ارتباطی همراه، کمتر از سه ساعت در روز مطالعه ی درسی دارند (حدود ۳۵ درصد) در حالی که تعداد ۷۶ دانش آموز با استفاده کمتر از سه ساعت در

روز از نرم افزارهای ارتباطی همراه، بیشتر از سه ساعت در روز مطالعه ی درسی دارند (حدود ۲۳ درصد) که این تفاوت مشاهده شده با مقدار مجذور کای ۱۸/۱۲ و درجه آزادی ۹ در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی دار می باشد. بنابراین استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه بر میزان مطالعه ی درسی دانش آموزان تاثیر دارد و دانش آموزانی که بیشتر از نرم افزارهای ارتباطی همراه استفاده می کنند مطالعه ی درسی کمتری در طول روز دارند.

سوال ششم پژوهش: دلایل استفاده دانش آموزان از نرم افزار های ارتباطی همراه چیست؟

بررسی نتایج جدول ۶ نشان می دهد که از ۳۳۰ نفر آزمون شونده، ۲۶ نفر استفاده از تجربیات دیگران، ۶۴ نفر ارتباط با دوستان، ۶۱ نفر یافتن دوست جدید، ۴۷ نفر به اشتراک گذاری تصاویر و ویدیوها، ۲۶ نفر آموزشی و ۱۰۶ نفر سرگرمی را دلیل استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه عنوان کرده اند که این تفاوت مشاهده شده با مقدار مجذور کای ۸۱/۱۶ و درجه آزادی ۵ در سطح ۹۹ درصد ($p < 0.01$) معنی دار است.

جدول ۶: دلایل استفاده دانش آموزان از نرم افزار های ارتباطی همراه

درصد فراوانی		دلیل استفاده از نرم افزار های ارتباطی همراه		
۷/۸۷	۲۶	استفاده از تجربیات دیگران		
۱۹/۳۹	۶۴	ارتباط با دوستان		
۱۸/۴۸	۶۱	یافتن دوست جدید		
۱۴/۲۴	۴۷	به اشتراک گذاری تصاویر و ویدیوها		
۷/۸۷	۲۶	آموزشی		
۳۲/۱۲	۱۰۶	سرگرمی		
٪۱۰۰	۳۳۰	کل		
سطح معناداری	X^2	درجه آزادی	انحراف استاندارد	میانگین
۰/۰۰۰	۸۱/۱۶	۵	۱/۷۴	۳/۹۱

بحث و نتیجه گیری:

این پژوهش با هدف بررسی تأثیر استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه بر عملکرد تحصیلی و فرسودگی تحصیلی دانش آموزان انجام گرفت. یافته های پژوهش نشان داد که بین استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه و عملکرد تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی داری وجود دارد. نتایج حاکی از آن بود که استفاده بیشتر دانش آموزان از نرم افزار های ارتباطی همراه، عملکرد تحصیلی ضعیف آنها را به دنبال داشته است. نرم افزارهای ارتباطی همراه سبب تشکیل شبکه های خصوصی بین افراد می شود که احساس می کنند دغدغه های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مشترکی دارند. همچنین این شبکه ها سبب ایجاد پیوند هایی عاطفی، اجتماعی و فرهنگی بین افراد عضو می شود.

استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه سبب فرسودگی تحصیلی دانش آموزان می شود که بیشترین تأثیر بر بعد بی علاقهگی تحصیلی می باشد. آنچه مشخص است بی علاقهگی به تحصیل عامل افت عملکرد تحصیلی خواهد شد. فرسودگی تحصیلی یکی از مهمترین موضوعات پژوهشی در آموزش و پرورش می باشد زیرا فرسودگی تحصیلی رابطه دانش آموزان با مدارس خود و نیز شور و اشتیاق آنها به ادامه تحصیل را تحت تأثیر قرار می دهد. کنترل فرسودگی تحصیلی دانش آموزان سبب پیشرفت تحصیلی و انگیزش یادگیری آنها می شود (براورز و تونیک، ۲۰۱۰). نتایج پژوهش نشان می دهد جنسیت بر استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه اثرگذار است و دانش آموزان دختر بیش از دانش آموزان پسر از این نرم افزارها استفاده می کنند.

استفاده از نرم افزارهای ارتباطی همراه بر میزان مطالعه ی درسی دانش آموزان تأثیرگذار است. استفاده از این نرم افزارها وقت کمتری را برای مطالعه دانش آموزان باقی می گذارد که این خود از عوامل افت تحصیلی است. امروزه فرزندان تمایلی به دورهم جمع شدن با والدین و سایرین ندارند، هر کس گوشه خلوتی برای فروردن سر خود در گوشی و تبلت می خواهد تا از طریق ارتباط با افراد دیگر از دنیای بیرون مطلع گردد.

در پاسخ به سوال دلیل استفاده دانش آموزان از نرم افزارهای ارتباطی همراه مشخص گردید سرگرمی و ارتباط با دوستان بیشترین دلیل استفاده از این نرم افزارهاست. فراهم کردن محیط های تفریحی و حضور بین دوستان و همسالان می تواند سبب کاهش استفاده دانش آموزان از نرم افزارهای ارتباطی همراه گردد.

ظهور رسانه های اجتماعی جدید مانند شبکه های ارتباطی همراه سبب تغییراتی در ساختار فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه ی جوان ایرانی می شود. پایداری خانواده یکی از مهمترین مباحث است که باید به آن توجه شود و چنانچه خللی در این پایداری بوجود آید، با تخریب ارزش ها و سنت های خانواده، جامعه نیز به خطر خواهد افتاد. با در نظر گرفتن این مسئله که بیشتر کاربران شبکه های ارتباطی همراه جوانان و نوجوانان جامعه هستند لزوم برنامه ریزی و سیاست گذاری فرهنگی امری اجتناب ناپذیر است.

منابع:

- احمدی، ثریا، مهدی زاده، محمد و عقیلی، وحید (۱۳۸۹). تأثیر استفاده از تلفن همراه بر شکل گیری هویت شخصی مدرن در نوجوانان و جوانان شهر تهران. فصلنامه پژوهش های ارتباطی، سال شانزدهم، شماره ۴.
- ذکایی، محمد سعید و ولی زاده، وحید (۱۳۸۸). فرهنگ جوانان و تلفن همراه، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، دوره دوم، شماره ۷.
- شارع پور، محمود (۱۳۸۶). نقش شبکه های اجتماعی در بازتولید نابرابری آموزشی. مجله تعلیم و تربیت آموزش و پرورش، شماره ۹۱.
- شیرازی، رضا (۱۳۹۰). هویت قومی جوانان، تهران: نشر آگاه.
- شیری، طهمورث (۱۳۹۴). شبکه های نوین، عامل فصل یا وصل خانواده ها، گزارش تحلیلی وبلاگ نیوز.
- کاستلز، مانوئل (۱۳۸۹). عصر اطلاعات، قدرت هویت، ترجمه ی حسن چاوشیان، تهران: انتشارات طرح نو.
- کلانتری، عبدالحسین و حسینی، حسین (۱۳۸۷). رسانه های نوین و زندگی روزمره، تأثیر تلفن همراه بر هویت و سبک زندگی جوانان. فصلنامه رسانه، شماره ۷۶.
- عزیزی ابرقویی، محسن (۱۳۸۹). رابطه بین خودکارآمدی و کیفیت تجارب یادگیری با فرسودگی تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی (ره)، تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- فاضلی، نعمت اله (۱۳۹۱). گونه شناسی الگوهای در حال ظهور زندگی خانوادگی در شهر تهران، مقاله های اولین همایش علمی و پژوهشی زنان و زندگی شهری.
- منطق، مرتضی و دین پرور، احسان (۱۳۹۱). شکل گیری هویت پنهان در کاربران تلفن همراه و اینترنت. فصلنامه فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال سوم، شماره ۱.
- نوابخش، مهرداد، هاشم نژاد، فاطمه و زادشم پور، وحید (۱۳۹۰). بررسی آثار اینترنت و موبایل در تغییر هویت جوانان، مجله تخصصی جامعه شناسی جوانان، سال اول، شماره اول.

Breso, E, Salanova, M. & Schoufeil, B.(2007). In search of the thied dimension of burnout, applied psychology, 56(3),462-472.

Brouwers, A, & Tomic, W. (2010). Alogitu dinal study of teacher burnout and perceived self-efficacy classroom management .teaching and teacher education, 16, 239-253.

Hus, V. (2011). The use of ICT in the environmental studies subject. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 15(0): pp. 3855- 3860.

Salmela- Aro, k & Natanen, P. (2005). ppi-10:nuorten kouluuupumus-menetelma, adolescent school hourn out method,Helsinki,finland,edita.

Yang, Hui-jen & Fran, Cheng. (2005). An invenstigation the factors mis student burnout in technical – viocational college .computersin human behavior yang, hui-jen. Factors affecting student burnout and academic achievement in multiple enrollment programs in talwans technical-vocational collegwes international journal of educational development 24, 283-321.

Zangi Abadi, AS ., Ali Hoseyni,R. (2009). Spatial analysis of information and communication technology in the world , Journal of Geography and Environmental Studies, 2009, No. 1 , pp. 65-56 . [In Persian]

پرسشنامه

- ۱- معدل کمتر از ۱۷ ۱۷ و بالاتر
- ۲- جنسیت پسر دختر
- ۳- پایه تحصیلی اول دوم سوم
- ۴- چند ساعت در روز از نرم افزارهای ارتباطی همراه استفاده می کنید؟
 کمتر از یک ساعت بین یک تا سه ساعت بین سه تا پنج ساعت بیشتر از پنج ساعت
- ۵- چند ساعت در روز مطالب درسی را در محیط بیرون از مدرسه مطالعه می کنید؟
 کمتر از یک ساعت بین یک تا سه ساعت بین سه تا پنج ساعت بیشتر از پنج ساعت
- ۶- به چه دلیل از نرم افزارهای ارتباطی همراه استفاده می کنید؟
- ۱- استفاده از تجربیات دیگران
 - ۲- ارتباط با دوستان
 - ۳- یافتن دوست جدید
 - ۴- به اشتراک گذاری تصاویر و ویدیوها
 - ۵- آموزشی
 - ۶- سرگرمی